

Stanovisko Výboru regiónov – Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030

(2014/C 415/04)

Spravodajkyňa	Annabelle Jaeger (FR/SES) členka regionálnej rady v Provence-Alpes-Côte d'Azur
Referenčný dokument	List Európskej komisie z 12. februára 2014

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA**VÝBOR REGIÓNOV**

V čase, keď nás najnovšie vedecké údaje Medzivládneho panelu o zmene klímy varujú pred zhoršovaním globálneho otepľovania a jeho vplyvom, a v nadväznosti na predchádzajúcu správu Výboru regiónov (CDR 5810/2013),

1. vyzýva EÚ, aby sa rozhodla pre trojicu záväzných klimatických a energetických cieľov do roku 2030, ktoré budú zárukou úspechu:

- zníženie emisií skleníkových plynov o 50 % v porovnaní s rokom 1990;
- 40 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov realizovaný v podobe národných cieľov;
- zníženie spotreby primárnej energie o 40 % v porovnaní s rokom 2005 zvýšením účinnosti realizované tiež v podobe národných cieľov.

Tieto tri ciele sú nevyhnutné na to, aby sme mali možnosť zabrániť katastrofickému zvýšeniu teploty nad 2 °C a aby sme dosiahli dlhodobý cieľ EÚ (zníženie emisií skleníkových plynov o 80 až 95 %).

2. Pripomína závery Európskej rady z 20. a 21. marca 2014, v ktorých sa najvyšší predstavitelia štátov a vlád dohodli, že najneskôr v októbri 2014 prijmú rozhodnutie o novom politickom rámci. Výbor očakáva, že toto rozhodnutie bude obsahovať ambiciózne ciele. V tejto súvislosti ho znepokojujú nedostatočne ambiciózne návrhy, ktoré doteraz predložila Európska komisia a ktoré sú príliš slabé z hľadiska navrhovaných percent, povinnosti plniť ich iba na úrovni EÚ a navrhovanej štruktúry riadenia.

3. Domnieva sa, že uvedené tri ciele sú z technického hľadiska realistické a pre európske hospodárstvo by boli užitočné. Sú nevyhnutným predpokladom dlhodobej štrukturálnej stratégie, ktorá by Európe mohla ponúknuť udržateľnú, bezpečnú a zaručenú energetickú budúcnosť.

4. Dodáva, že EÚ by si mala stanoviť cieľ takmer nulových čistých emisií do polovice tohto storočia ale tak, aby sa ešte viac neprehlbila energetická chudoba. Popri neustálom znižovaní emisií skleníkových plynov je potrebné vyvinúť intenzívnejšie úsilie v oblasti výskumu a vývoja, pokiaľ ide o odstraňovanie CO₂ z atmosféry s väčším dôrazom na prirodzené zachytávanie CO₂.

5. Poznamenáva, že opierajúc sa o tieto stanovené ciele, EÚ by bola pripravená rokovať o globálnej dohode o klíme v súvislosti s 21. konferenciou strán (COP21) Rámcového dohovoru Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC), ktorá sa uskutoční v Paríži v novembri a decembri 2015, a to najmä oznámením svojho úmyslu stanoviť „národné príspevky“ podľa UNFCCC čo najskôr a najneskôr koncom marca 2015.

A. Riadenie

6. Odporúča, aby sa navrhovaný nový rámec energetického riadenia opieral o skúsenosti nadobudnuté v súvislosti s balíkom opatrení v oblasti energetiky do roku 2020, a to najmä stanovením záväzných cieľov na úrovni EÚ a národnej úrovni, za ktoré by niesli zodpovednosť členské štáty. Domnieva sa preto, že navrhovaný spoločný prístup s cieľmi stanovenými iba na úrovni EÚ neposkytne potrebné stimuly na splnenie takýchto cieľov a nedosiahnu sa ním ambicióznejšie výsledky.

7. Domnieva sa, že je absolútne nevyhnutné, aby sa stanovili povinné národné ciele zamerané na zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov a zníženie spotreby energie pre jednotlivé členské štáty a aby sa krajiny v tejto súvislosti opierali o realizáciu regionálnych a miestnych stratégií, čo by bolo nielen účinnejšie, ale aj v súlade so zásadou subsidiarity na národnej i miestnej úrovni. Táto štruktúra by mala byť súčasťou nového rámca energetického riadenia.

8. Zdôrazňuje, že nová SPP môže zohrávať rozhodujúcu úlohu pri znižovaní emisií skleníkových plynov a podpore sekvencie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a odvetví chovu dobytka.

9. Vyzdvihuje základnú úlohu miestnej a regionálnej úrovne pri príprave a realizácii opatrení v oblasti zmeny klímy, rozvoja energií z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti, ale zároveň poukazuje na to, že ich činnosť nemôže byť optimálna bez uznania v podobe mandátu a dlhodobých finančných zdrojov.

10. Vyzýva preto Európsku komisiu, aby pri riešení klimatických a energetických výzev uznala miestne a regionálne orgány a spoľahla sa na ne a aby ich začlenila do rámca politík do roku 2030 a do nového energetického riadenia v súlade so zásadami viacúrovňového riadenia, ktoré uznávajú úlohu všetkých úrovní riadenia pri vykonávaní účinnej verejnej politiky.

11. Vyzýva miestne a regionálne orgány, aby ešte vo väčšej miere využili príležitosť a zaoberali sa klimatickou výzvou tak, že si stanovujú svoje vlastné ambiciózne ciele na rok 2030 a spoločne budú realizovať iniciatívy v rámci prípravy na COP21, ktorá sa uskutoční v decembri 2015 v Paríži, a to v priamej nadväznosti na rozhodnutia prijaté COP19 v novembri 2013 vo Varšave, pokiaľ ide o uznanie miestnych a regionálnych orgánov, kým sa prijme globálna dohoda.

B. Tri neoddeliteľné ciele

12. Zdôrazňuje skutočnosť, že hoci je cieľ zníženia emisií skleníkových plynov rozhodujúci pre vyslanie jasného signálu, ktorý umožní internalizovať všetky náklady spojené so znečistením, a teda znížiť jeho úroveň, rovnako rozhodujúce je doplniť tento cieľ o ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti v snahe zabezpečiť, že energetický prechod skutočne povedie k hospodárstvu s nízkymi emisiami skleníkových plynov, ktoré bude bezpečné, konkurencieschopné a udržateľné so synergickými účinkami na klimatické zmeny.

13. Zdôrazňuje, že je nevyhnutné stanoviť povinné ciele, ktoré pomôžu usmerniť investície do rozvoja čistých technológií. V tejto súvislosti je takisto naliehavé poskytnúť právnu istotu investorom, ktorí investujú do technológií s nízkymi emisiami CO₂. Členské štáty by mali zaručiť jasný a stabilný právny rámec, ktorým sa zamedzí retroaktívnemu účinku nových regulačných opatrení.

14. Poukazuje na to, že treba dosiahnuť spravodlivé rozdelenie nákladov medzi krajinami, regiónmi a mestami a prihliadnuť na požiadavky územného plánovania a zdroje obnoviteľnej energie dostupné na miestnej úrovni, avšak pokiaľ sa niektoré regióny a mestá budú usilovať dosiahnuť viac, nemalo by sa im v tom brániť.

15. Zdôrazňuje, že pri príprave politík na úrovni EÚ a členských štátov je nevyhnutné myslieť na to, aby sa výdavky na energiu udržiavali na rozumnej úrovni a že v tejto súvislosti je energetická účinnosť kľúčovým nástrojom, pretože spotrebiteľom a členským štátom EÚ by umožnila každoročne ušetriť viac ako 200 miliárd EUR až do roku 2030 ⁽¹⁾; domnieva sa tiež, že členským štátom, ako aj miestnym a regionálnym orgánom by sa malo odporučiť prijať osobitné opatrenia pre rodiny a zraniteľných spotrebiteľov, pokiaľ ide o boj proti energetickej chudobe. Jedným z hlavných spôsobov, ako zlepšiť energetickú účinnosť, by mala byť renovácia budov, ktorá by sa mohla stať dôležitým zdrojom vytvárania pracovných miest v takom sociálne citlivom sektore, akým je stavebníctvo. Okrem toho by tu bolo možné inovovať, pokiaľ ide o energeticky účinné materiály a materiály vyrobené z biomasy, čo by prinieslo investície do výskumu, vývoja a inovácie. Na tento účel by sa na európskej úrovni mali vytvoriť špecifické finančné fondy na podporu zvýšenia energetickej účinnosti budov.

C. Energetická nezávislosť Európy

16. Upozorňuje, že Európa je najväčším celosvetovým dovozcom energie, a domnieva sa, že ambicióznejšie európske ciele zamerané na dosiahnutie energetických úspor v roku 2030 a zároveň na zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov by výrazne znížili dovoz energie do Európy a zvýšili jej energetickú nezávislosť.

⁽¹⁾ Ecofys, február 2013: *Saving energy: bringing down Europe's energy prices for 2020 and beyond*.

17. Jedným z hlavných spôsobov, ako zlepšiť energetickú účinnosť, musí byť renovácia budov a zároveň výstavba nových, energeticky výkonných budov. Pri rozhodnutiach týkajúcich sa týchto otázok by sa však nemal uplatňovať uniformný prístup: miestne a regionálne orgány predstavujú vhodnú úroveň, kde sa môžu primeraným spôsobom prijímať takéto rozhodnutia. Súčasťou by malo byť vytváranie veľkého počtu pracovných miest v takom sociálne citlivom odvetví, akým je stavebníctvo. Okrem toho by to umožnilo inovácie v oblasti energeticky účinných materiálov a materiálov z biologických zdrojov, čo by viedlo k investíciám do vedy, výskumu a inovácií.

18. Podčiarkuje, že energia z obnoviteľných zdrojov by mohla v roku 2030 pokrývať takmer polovicu spotreby energie v Európe (Zdroje: Ústav Fraunhofer ⁽²⁾ a Nemecké letecké a kozmické stredisko ⁽³⁾).

19. Vyzdvihuje význam potenciálu energetických úspor, ktorý je najväčší v krajinách najviac vystavených dodávkam plynu a ropy. Investovanie do energetickej účinnosti EÚ do roku 2030 by umožnilo podstatne znížiť dodávky energie do Európy, vďaka čomu by sa zlepšila energetická bezpečnosť EÚ, ako aj rozvoj nových, účinnejších, bezpečnejších a úspornejších technológií, ktoré umožňujú vytvárať pracovné miesta.

20. Okrem toho sa domnieva, že energetickú nezávislosť a bezpečnosť dodávok EÚ by sme mohli posilniť využívaním všetkých miestnych zdrojov energie, ďalším budovaním jednotného energetického trhu napríklad pomocou malovýroby obnoviteľnej energie samotnými spotrebiteľmi, nových prepojení, uskladňovania energie a inteligentných sietí, a preto by sa od všetkých členských štátov malo požadovať prijatie vhodného právneho rámca na tento účel. Ďalej zdôrazňuje, že existencia rôznych druhov obnoviteľnej energie umožňuje vyrovnávať výkyvy cien, energetický systém je vďaka nej menej zraniteľný a zabraňuje prerušeniam dodávok energie.

21. Domnieva sa, že Európska únia a členské štáty by mali uľahčiť transformáciu energetickej infraštruktúry v záujme zlepšenia cezhraničných prepojení. Situácia je zvlášť naliehavá v tých členských štátoch, ktoré sú najviac vzdialené od splnenia dohodnutého cieľa, ktorým je zabezpečenie úrovne elektrizačných prepojení zodpovedajúcej alebo presahujúcej 10% ich zavedenej výrobnéj kapacity.

D. Štrukturálna reforma systému EÚ obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov

22. Vítá prijatie rozhodnutia o pozastavení vydávania kvót s cieľom zlepšiť fungovanie systému obchodovania s emisnými kvótami, avšak podľa jeho názoru je potrebné uskutočniť štrukturálnu reformu systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov. V tejto súvislosti podporuje návrh Európskej komisie vytvoriť tiež „rezervu stability trhu“, ktorá by však mala vstúpiť do platnosti omnoho skôr než v roku 2020. Považuje za nevyhnutné, aby sa okrem tejto rezervy prijali aj ďalšie opatrenia, ako je definitívne stiahnutie nadbytočných emisných certifikátov z trhu a zavedenie/stanovenie minimálnej ceny.

23. Žiada Európsku komisiu, aby obmedzila používanie nákupov medzinárodných kreditov na kompenzáciu CO₂. Tieto kredity neumožňujú naštartovať štrukturálne zmeny, ktoré sú nevyhnutné v rámci EÚ, a ani nestimulujú investície v regiónoch. Takisto vyzýva, aby sa zaviedli opatrenia, ktoré budú podnecovať zachytávanie CO₂ prostredníctvom udržateľne obhospodarováných lesov.

24. Domnieva sa, že časť príjmov zo systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov by sa mala vyčleniť na opatrenia na miestnej a regionálnej úrovni.

25. Považuje za dôležité vytvoriť aj ďalšie spoločné nástroje, ako sú ekodizajn a verejné trhy, s cieľom znížiť vplyv na klímu. Uhlíková daň je užitočným nástrojom, ktorý priniesol pozitívne skúsenosti, z ktorých môžeme vychádzať.

E. Dôležitosť miestnej výroby

26. Domnieva sa, že malovýroba energie z obnoviteľných zdrojov samotnými spotrebiteľmi musí byť súčasťou riešení, ktoré sa budú podporovať v rámci budúcej energetickej Európy, vďaka ktorej sa zvýši odolnosť európskeho hospodárstva voči výkyvom cien. Preto by sa od všetkých členských štátov malo požadovať prijatie vhodného právneho rámca na tento účel.

27. Zastáva názor, že miestne a regionálne družstvá, ktoré vytvárajú občania s cieľom propagovať obnoviteľné zdroje energie, si vyžadujú osobitnú pozornosť po prvé preto, lebo predstavujú dodatočných dodávateľov energie, a po druhé preto, lebo prostredníctvom svojej výchovnej úlohy upevňujú povedomie o racionálnom využívaní energie.

⁽²⁾ Ústav Fraunhofer, máj 2011: *Long Term Potentials and Costs of RES*.

⁽³⁾ Greenpeace, 24. októbra 2012: *EU-27 Energy [R]evolution*; WWF, 6. novembra 2013: *Renewable energy: a 2030 scenario for the EU*.

28. Konštatuje, že je v záujme obyvateľov, pokiaľ budú náklady rovnaké, aby im najbližšie úrady čo najlepšie pomáhali pri riešení ich energetických problémov a aby sa na miestnej úrovni vzhľadom na zvyšovanie cien na svetových trhoch rozvíjali riešenia spojené s výrobou energie. Miestne a regionálne orgány, ktoré vlastnia zariadenia na výrobu energie, musia tiež zohrávať väčšiu úlohu pri rozvíjaní obnoviteľných zdrojov energie.

29. Poukazuje na to, že je potrebné zabezpečiť koherenciu medzi právom v oblasti hospodárskej súťaže na úrovni EÚ, v ktorej má EÚ výlučné právomoci, a základnými zásadami energetickej politiky EÚ, podľa ktorých sa EÚ a členské štáty delia o spoločné právomoci, a z ktorých vyplýva povinnosť dodržiavať dôležitú úlohu miestnych a regionálnych orgánov, najmä miestnych a regionálnych agentúr.

F. Miestne a regionálne orgány ako hlavní aktéri pri riešení klimatických a energetických výzev

30. Zdôrazňuje, že dôsledkami nečinnosti sú najviac postihnuté miestne orgány, ktoré budú musieť v budúcnosti platiť cenu týchto dôsledkov, pokiaľ sa neurýchli energetický prechod, čo ukázali mnohé nedávne extrémne klimatické javy.

31. Konštatuje, že podľa odhadov UNDP⁽⁴⁾ miestne orgány vykonávajú viac než 70 % opatrení na zmiernenie klimatických zmien a až 90 % opatrení na prispôsobenie sa klimatickým zmenám.

32. Pripomína, že Európska únia prijala stratégiu na prispôsobenie sa klimatickým zmenám a že v nasledujúcich desaťročiach budú dôsledkom klimatických zmien čeliť práve miestne a regionálne orgány. V súvislosti s revíziou tejto stratégie na obdobie po roku 2020 bude preto nutné vyvinúť v mestách a regiónoch veľké úsilie na to, aby sa s pomocou finančných prostriedkov Európskej únie implementovali programy na prispôsobenie sa klimatickým zmenám.

33. Poukazuje na skutočnosť, že miestne a regionálne orgány môžu vďaka svojej blízkosti k občanom pomôcť s poskytovaním informácií a so zvyšovaním povedomia o ekonomických a sociálnych výhodách prechodných energetických opatrení na miestnej úrovni.

34. Zdôrazňuje, že rámec politík do roku 2030 musí vychádzať z iniciatív EÚ na miestnej úrovni a znásobovať ich účinok. Ide o iniciatívy ako Dohovor primátorov a starostov EÚ (výbor by bol rád, keby sa predĺžil do roku 2030), iniciatívu Mayor Adapt a ďalšie projekty financované EÚ. V tejto súvislosti vyzýva Európsku komisiu, aby zabezpečila koherentnosť politík a súčinnosť jednotlivých iniciatív a podľa potreby zapojila VR do ich koncipovania a implementácie. Je mimoriadne dôležité, aby k možnostiam, ktoré ponúka EÚ, mali prístup aj malé mestá a vidiecke oblasti.

35. Zdôrazňuje, že v záujme dosiahnutia väčšieho pokroku bude užitočné, aby si miestne a regionálne orgány stanovili do roku 2030 špecifické kvantitatívne ciele v oblasti znižovania emisií a energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré budú sprevádzané vhodnými miestnymi a regionálnymi stratégiami, aby sa zrýchlila dynamika vychádzajúca z regiónov. Tieto ciele sa môžu stanoviť prostredníctvom posilnenia a rozšírenia Dohovoru primátorov a starostov, ktorého platnosť by sa mala predĺžiť aj po roku 2020.

36. Žiada Európsku komisiu, aby predložila návrhy na financovanie prechodných energetických opatrení najmä prostredníctvom EIB, ktorá by mohla podporovať existujúce alebo budúce miestne finančné štruktúry popri európskom financovaní naplánovanom na roky 2014 – 2020 (Life+Clima, štrukturálne fondy, Horizont 2020, Nástroj na prepájanie Európy atď.).

37. Na základe tohto stanoviska vyzýva miestne a regionálne orgány, aby spojili svoje sily a spoločne sa zmobilizovali, aby vyjadrili svoj postoj pred konferenciou a počas konferencie COP21, pretože významným medzníkom bude summit o klíme, ktorý organizuje generálny tajomník OSN 23. septembra v New Yorku.

V Bruseli 8. októbra 2014.

*Predseda
Výboru regiónov*
Michel LEBRUN

⁽⁴⁾ Správa UNPD *Charting a new low-carbon route to development: A primer on integrated climate change planning for regional governments* (2009).